

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความมีวินัยในตนเองกับเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตลอดจนสร้างสมการเพื่อทำนายเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ โดยใช้คะแนนความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความมีวินัยในตนเองเป็นตัวทำนาย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 5 ของโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2538 ผู้วิจัยใช้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 5 เป็นประชากร การเลือกตัวอย่างประชากรใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) สุ่มโรงเรียนในแต่ละจังหวัดของเขตการศึกษา โดยใช้อัตราส่วน 1 : 9 ได้โรงเรียนทั้งหมดจำนวน 16 โรงเรียน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และสุ่มห้องเรียน 1 ห้องเรียน จากแต่ละโรงเรียนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้นักเรียนทุกคนในห้องเรียนเป็นตัวอย่างประชากร ได้ตัวอย่างประชากรรวมทั้งสิ้นจำนวน 682 คน นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 625 คน คิดเป็นร้อยละ 91.64 ของตัวอย่างประชากรที่สุ่มได้ แบ่งเป็น เพศชาย 290 คน คิดเป็นร้อยละ 46.40 เพศหญิง 335 คน คิดเป็นร้อยละ 53.60

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ฉบับ ดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ระบบนิเวศ ประชากร ปัญหาสิ่งแวดล้อมและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ การป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแบบวัดชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .8763

2. แบบสอบถามประสพการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยให้มีข้อความประกอบด้วยกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check - List) ผู้ตอบตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ได้รับการตรวจสอบความตรงของข้อกระทงโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน

3. แบบวัดความมีวินัยในตนเองเป็นแบบวัดของ อ่ำพร กาทอง (2529: 101-104) ใช้วัดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง 5 กลุ่ม คือ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความตั้งใจจริง ความอดทนและความซื่อสัตย์ แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ประกอบด้วยข้อความเชิงนิมิตและเชิงนิเสธ อย่างละ 15 ข้อความ รวม 30 ข้อความ ได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลและจิตวิทยา และมีค่าความเที่ยงของแบบวัด คือ .7613 โดยที่ใช้วัดความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. แบบวัดเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ 3 ด้าน คือ

- 4.1 ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน
- 4.2 ด้านการทำให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 4.3 ด้านการใช้กฎหมายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงเจตคติเชิงนิมิต 25 ข้อความ และเจตคติเชิงนิเสธ 13 ข้อความ รวม 38 ข้อความได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และหาค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .8451

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้ข้อมูลจากตัวอย่างประชากรทั้งหมดจำนวน 682 ชุด แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดได้แบบวัดที่มีความสมบูรณ์จำนวน 625 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่ามัธยิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากแบบวัดเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ
2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรทำนายด้วยกันและระหว่างตัวแปรทำนายกับตัวแปรเกณฑ์
4. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และคัดเลือกตัวทำนายโดยวิธีลำดับขั้น (Stepwise Method)
5. สร้างสมการทำนายเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 5 มีเจตคติเชิงนิมิตต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ โดยมีค่ามัธยิมเลขคณิตเท่ากับ 3.5106

2. ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม ประสพการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .57480 (R) และสามารถร่วมกันทำนายเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติได้ร้อยละ 33.039 ($R^2 = .33039$)

3. สมการทำนายเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งทำนายโดยใช้คะแนนประสพการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (X_2) คะแนนความมีวินัยในตนเอง (X_3) และคะแนนความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม (X_1) ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน เป็นดังนี้

$$Y_c = 2.26723 + .47106X_2 + .14804X_3 + .11201X_1$$

$$Z_c = .47981X_2 + .10143X_3 + .09530X_1$$

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 5 มีเจตคติเชิงนิมานต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปได้ที่นักเรียนมีเจตคติเชิงนิมานต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากในปัจจุบันนักเรียนมีโอกาสดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนแล้ว ศรีประทุม คำนพคุณธรรม (2536: 44) กล่าวไว้ว่า "วิทยุ โทรทัศน์ นับเป็นสื่อที่มีอิทธิพลสูงที่จะทำให้การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเกิดสัมฤทธิ์ผล เพราะสามารถแพร่ข่าวสารได้รวดเร็ว" สอดคล้องกับ อุบลพงษ์ วัฒนเสวี (2535: 334) ที่รายงานว่าการสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั่วประเทศส่วนใหญ่ แหล่งที่ทำให้เขาได้รับความรู้ทางสิ่งแวดล้อมมากที่สุด คือ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร สุจริตจันทร์ (2534: ง) ที่พบว่า นักเรียนสนใจชมรายการสารคดีเกี่ยวกับการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม เพราะได้รับความรู้มีความเข้าใจเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและพร้อมที่จะร่วมมือในการรักษาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ หลุยส์ อาร์ จาโคบี (Louis R. Jacoby 1972: 4145-A) พบว่าความห่วงกังวลเกี่ยวกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่เข้าไปอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่มีภาวะเป็นพิษ ดังนั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 5 ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตที่กำลังประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมก็จะมีห่วงกังวลต่อสภาพแวดล้อมมากขึ้น การได้รับรู้เกี่ยวกับอันตรายจากปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เกิดความรู้สึกที่ต่อมาตรการทางสังคมที่กำหนดขึ้นในสังคมและเกิดความพร้อมที่จะแสดงออกในการให้การสนับสนุน ส่งเสริมเผยแพร่ อบรมและการใช้กฎหมาย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องในสิ่งที่เป็นกฎระเบียบของสังคม เพื่อสงวนรักษาและใช้สิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดไม่ให้เกิดพิษภัย โดยทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและสูญเปล่าน้อยที่สุด เพื่อทำให้สภาพแวดล้อมในแต่ละจังหวัดดีขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่าความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวก กับเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการศึกษาที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2523: 148) ได้กล่าวไว้ว่า "การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถปรุงแต่งเจตคติ พฤติกรรม ตลอดจนเสริมสร้างค่านิยมและก่อให้เกิดความสำนึกแห่งความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมได้" และจากผลการวิจัยที่พบว่า ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวก กับเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โฮวิก โทมัส แซนฟอร์ด (Howick Tomus Sanford 1992: 4283-A) ที่พบว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการงานวิทยาศาสตร์ทางทะเล นักเรียนมีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางทะเลเพิ่มขึ้น และเจตคติของนักเรียนที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้จากผลการวิจัยยังพบว่าความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ธนาลัย สุขพัฒน์ (2535: 62-67) สรุปว่า การให้การศึกษากับสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนอกจากจะให้ความรู้แก่นักเรียนแล้วต้องเป็นการเรียน

การสอนที่มุ่งเสริมสร้างจริยธรรมจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ที่อาจส่งผลไปสู่คุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยรวม หรือคุณภาพชีวิตของผู้อื่น” ความมีวินัยในตนเองก็เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่ง ดวงใจ เนตรโรจน์ (2527: 9) ได้กล่าวสรุปว่าความมีวินัยในตนเองจะช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังและเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและผู้อื่นโดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคม ดังนั้นบุคคลที่มีวินัยในตนเองก็จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกและความพร้อมที่จะปฏิบัติตามมาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

3. จากผลการวิจัยพบว่าความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม ประสพการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และความมีวินัยในตนเองสามารถทำนายเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่าตัวทำนายที่สำคัญที่สุดที่สามารถทำนายเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ประสพการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (X_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับ .31726 ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการได้รับประสบการณ์ตรง มีโอกาสที่จะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาเจตคติต่อการปฏิบัติตนเพื่อทำให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น ดังที่ จัม ซี นันแนลลี (Jum C. Nunnally 1959: 143) กล่าวว่า เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดวิด ไมเคิล แอนดรู (David Michael Andrew 1978: 3493-A) และ โฮวิก โทมัส แซนฟอร์ด (Howick Tomus Sanford 1992: 4283-A) ที่พบว่ากิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษามีความสัมพันธ์กับเจตคติที่มีต่อกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น

ตัวแปรที่สำคัญรองลงมา คือ ความมีวินัยในตนเอง (X_3) เข้าร่วมเป็นตัวทำนายอีกตัวหนึ่งพบว่าสัมประสิทธิ์การทำนายเพิ่มเป็น .32350 โดยเพิ่มขึ้น .00624 ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนที่มีวินัยในตนเองมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม ดวงเดือน พันธุมนาวัน (2523: 7-9) ดังนั้นนักเรียนจึงความรู้สึกหรือมีเจตคติที่ดีต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ดังที่

ธนาลย์ สุขพันธ์ (2535: 62-67) กล่าวว่า "การให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนอกจากจะให้ความรู้แก่นักเรียนแล้วต้องเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเสริมสร้างจริยธรรมและสอดคล้องกับ ปริญญา นุฑาธ (2535: 779) ที่กล่าวว่า "การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ทํากันอยู่ทุกวันนี้ ส่วนใหญ่เป็นการแก้ที่ปลายเหตุคงจะไม่มีวันสำเร็จได้สิ่งสำคัญที่สุดที่น่าจะได้ดูแลแก้ไขและปลูกฝังให้ยั่งยืนตลอดไปคือการอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีมีจริยธรรม ถ้าทุกคนเป็นคนดีสิ่งแวดล้อมจะดีเอง"

ตัวแปรตัวสุดท้ายที่สามารถเข้าร่วมทำนายอีกตัวหนึ่ง คือ ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ สภาวะแวดล้อม (X_1) พบว่าสัมประสิทธิ์การทำนายเพิ่มเป็น .33039 โดยเพิ่มขึ้น .00689 ทั้งนี้เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2523: 148) ที่กล่าวว่า "การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถปรุงแต่งเจตคติ พฤติกรรม ตลอดจนเสริมสร้างค่านิยม และก่อให้เกิดความสำนึกแห่งความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดวิด ไมเคิล แอนดรู (David Michael Andrew 1978: 3493-A) และ ปรีษา กาญจนกิจ (2529: ง) ที่พบว่า "ความรู้หรือโนมตีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ" ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสิ่งแวดล้อมก็ย่อมจะเกิดเจตคติที่ดีต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้บริหาร ครู อาจารย์ที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและในชุมชน
2. การจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากการให้ความรู้ ครูควรสอดแทรกกิจกรรมการพัฒนาความมีวินัย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเองด้วย

ข. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติกับนักเรียนระดับอื่น ๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา เป็นต้น
2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ กับเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในบ้านและภายในโรงเรียน